

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-88-6>

УДК 657.1:631.11

ОЦІНКА ВПЛИВУ ІНСТИТУЦІЙНИХ, ЕКОНОМІЧНИХ ТА ГАЛУЗЕВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ НА ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

ASSESSMENT OF THE IMPACT OF INSTITUTIONAL, ECONOMIC AND SECTORAL TRANSFORMATIONS ON THE FORMATION OF ACCOUNTING POLICY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Дриманова Людмила Миколаївнадоктор філософії з обліку і оподаткування,
Вінницький національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3854-1104>**Федоришина Лідія Іванівна**кандидат історичних наук, доцент,
Вінницький національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1577-6699>**Drymanova Liudmyla, Fedoryshyna Lidiia**
Vinnytsia National Agrarian University

У статті досліджено вплив інституційних, економічних та галузевих трансформацій на формування облікової політики аграрних підприємств. Обґрунтовано роль облікової політики як важливого інструменту інформаційного забезпечення управління та адаптації підприємства до змін зовнішнього середовища. Визначено основні чинники трансформаційного впливу, зокрема гармонізацію законодавства з вимогами ЄС, цифровізацію економіки, впровадження МСФЗ, розвиток агротехнологій та поширення принципів сталого розвитку. Запропоновано стратегічні напрями адаптації облікової політики, що передбачають цифровізацію облікових процесів, удосконалення управлінського обліку, інтеграцію ESG-підходів та підвищення інформаційної прозорості діяльності аграрних підприємств. Практичне значення дослідження полягає у можливості використання запропонованих рекомендацій для підвищення ефективності інформаційного забезпечення управління та конкурентоспроможності аграрних підприємств.

Ключові слова: облікова політика, аграрні підприємства, бухгалтерський облік, інституційні трансформації, економічні трансформації, галузеві трансформації, управлінський облік, цифровізація, стратегічне управління, інформаційне забезпечення, сталий розвиток, ESG.

The increasing impact of institutional, economic and sector-specific transformations has significantly changed the requirements for accounting systems of agricultural enterprises. European integration, harmonization of national regulations with international accounting standards, digital transformation, technological modernization and the transition to sustainable development require new approaches to accounting policy formation. Under these conditions, accounting policy becomes an important management instrument that ensures the reliability of accounting information and supports effective decision-making. The purpose of this study is to assess the influence of institutional, economic and sectoral transformations on the formation of accounting policies of agricultural enterprises and to determine practical directions for their adaptation. The research is based on the methods of analysis, synthesis, comparison, systematization, abstraction, logical generalization and graphical modeling. The results demonstrate that institutional changes related to regulatory harmonization, digital governance and electronic document management, together with economic challenges such as inflation, exchange rate volatility and tax reforms, significantly affect accounting policy. Sectoral transformations associated with precision agriculture, digital farming, automation and ESG-oriented management require improvements in asset valuation, accounting for biological assets, management accounting and internal control. The study proposes an integrated approach to accounting policy adaptation based on accounting digitalization, ERP implementation, enhancement

of management accounting, automation of internal control and the integration of ESG-related information. The proposed approach contributes to improving accounting quality, management efficiency, competitiveness and the sustainable development of agricultural enterprises.

Keywords: accounting policy; agricultural enterprises; institutional transformations; economic transformations; sectoral transformations; digitalization; management accounting; ERP systems; ESG; sustainable development.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку аграрного сектору економіки України характеризується глибокими інституційними, економічними та галузевими трансформаціями, що суттєво впливають на діяльність суб'єктів господарювання. Євроінтеграційні процеси, гармонізація національного законодавства з вимогами Європейського Союзу, впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності, цифровізація економіки, зміни податкового законодавства, нестабільність фінансових ринків і наслідки воєнного стану формують нові умови функціонування аграрних підприємств. За таких умов особливості актуальності набуває забезпечення ефективної організації бухгалтерського обліку як основного джерела інформації для прийняття управлінських рішень [2].

Важливим елементом організації бухгалтерського обліку є облікова політика підприємства, яка визначає принципи, методи та процедури ведення обліку й складання фінансової звітності. Для аграрних підприємств її значення зростає з огляду на специфіку діяльності, пов'язану із сезонністю виробництва, наявністю біологічних активів, виробничими ризиками та залежністю від природно-кліматичних умов [3]. Інституційні, економічні та галузеві трансформації зумовлюють необхідність перегляду традиційних підходів до формування облікової політики, зокрема щодо оцінки активів, організації інформаційного забезпечення, автоматизації облікових процесів і впровадження цифрових технологій.

Незважаючи на значну кількість наукових досліджень у сфері бухгалтерського обліку та облікової політики, недостатньо висвітленими залишаються питання комплексної оцінки впливу трансформаційних процесів на адаптацію облікової політики аграрних підприємств. Це обумовлює необхідність подальших досліджень, спрямованих на розробку теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо її вдосконалення в умовах сучасних викликів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання формування облікової політики підприємств та розвитку бухгалтерського обліку широко висвітлені у працях вітчизняних науковців. Зокрема, Ф.Ф. Бутинець [1] досліджу-

вав теоретичні засади бухгалтерського обліку та принципи формування облікової політики. С.Ф. Голов [2; 18] обґрунтував напрями розвитку бухгалтерського обліку в Україні та його гармонізації з європейськими вимогами. Л.В. Нападковська [4] розкрила роль управлінського обліку в інформаційному забезпеченні управлінських рішень, а Н.М. Ткаченко [5] висвітлила сучасні підходи до організації фінансового обліку, оподаткування та звітності.

Особливості організації бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки досліджували В.М. Жук [3; 17], який розглянув розвиток бухгалтерського обліку та інституційні засади його функціонування в аграрній сфері; М.Я. Дем'яненко [10], який дослідив облікове забезпечення розвитку аграрного сектору; а також І.Є. Павлік [7], яка обґрунтувала підходи до організації обліково-аналітичних систем суб'єктів господарювання аграрної галузі.

Проблемам цифрової трансформації бухгалтерського обліку та розвитку інформаційного забезпечення управління присвячені праці Н.Г. Здирко [6; 15], І.В. Томашук [8; 9; 14] та Я.І. Мулик [16]. У цих дослідженнях висвітлено питання цифровізації облікових процесів, трансформації обліково-аналітичного забезпечення управління, розвитку інформаційних систем, застосування сучасних цифрових технологій та вдосконалення управління фінансовими ризиками підприємств. Водночас міжнародні підходи до гармонізації бухгалтерського обліку та цифрової трансформації аграрного сектору відображені у документах IFRS Foundation [12] та OECD [13].

Попри вагомий внесок зазначених учених у розвиток теорії та практики бухгалтерського обліку, недостатньо дослідженими залишаються питання комплексної оцінки впливу інституційних, економічних і галузевих трансформацій на формування облікової політики аграрних підприємств. Потребують подальшого наукового обґрунтування стратегічні напрями її адаптації до цифровізації економіки, євроінтеграційних процесів і принципів сталого розвитку.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість наукових досліджень, присвячених

формуванню облікової політики підприємств, недостатньо уваги приділено комплексній оцінці впливу інституційних, економічних та галузевих трансформацій на адаптацію облікової політики аграрних підприємств. Потребують подальшого дослідження питання інтеграції ESG-підходів, цифровізації облікових процесів, удосконалення механізмів внутрішнього контролю та розробки методичних підходів до оцінювання ефективності адаптації облікової політики до сучасних умов господарювання. Також недостатньо розробленими залишаються практичні рекомендації щодо формування облікової політики аграрних підприємств в умовах цифрової трансформації економіки та посилення вимог до сталого розвитку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження та оцінка впливу інституційних, економічних і галузевих трансформацій на формування облікової політики аграрних підприємств, а також розробка практичних рекомендацій щодо адаптації системи бухгалтерського обліку до сучасних умов функціонування аграрного бізнесу.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання дослідження:

- дослідити сутність та роль облікової політики в системі управління аграрним підприємством;
- визначити основні інституційні, економічні та галузеві трансформації, що впливають на організацію бухгалтерського обліку;
- оцінити вплив трансформаційних процесів на окремі елементи облікової політики аграрних підприємств;
- систематизувати чинники зовнішнього середовища, які визначають напрями удосконалення облікової політики;
- обґрунтувати стратегічні вектори адаптації облікової політики до сучасних вимог цифрової економіки та концепції сталого розвитку;
- розробити модель адаптації облікової політики аграрних підприємств до трансформаційних змін ринкового середовища.

Реалізація поставлених завдань дозволить сформувати комплексне бачення процесу трансформації облікової політики аграрних підприємств та визначити перспективні напрями її розвитку в умовах сучасних економічних викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження Облікова політика є одним із ключових інструментів організації бухгалтерського

обліку на підприємстві, оскільки визначає сукупність принципів, методів та процедур, що застосовуються для ведення обліку та складання фінансової звітності. У сучасних умовах господарювання її формування відбувається під впливом численних факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Особливої актуальності це питання набуває для аграрних підприємств, діяльність яких характеризується високим рівнем залежності від природно-кліматичних умов, сезонністю виробництва, значною капіталомісткістю та необхідністю врахування специфіки обліку біологічних активів [3].

Протягом останніх років діяльність аграрних підприємств здійснюється в умовах суттєвих інституційних, економічних і технологічних змін, що впливають на організацію обліку та управління. З одного боку, відбувається адаптація національного законодавства до європейських вимог, удосконалення нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку та фінансової звітності, розширення практики застосування міжнародних стандартів фінансової звітності. З іншого боку, аграрні підприємства змушені функціонувати в умовах економічної нестабільності, інфляційних процесів, зміни податкового навантаження та посилення конкурентної боротьби на внутрішньому і зовнішньому ринках. Водночас розвиток цифрових технологій та впровадження інноваційних агротехнологій зумовлюють необхідність перегляду підходів до організації облікового процесу та інформаційного забезпечення управління [13].

Формування облікової політики аграрного підприємства є складним процесом, що передбачає врахування комплексу взаємопов'язаних чинників. Їх систематизація дозволяє визначити основні напрями трансформації облікової системи та оцінити характер впливу зовнішнього середовища на організацію бухгалтерського обліку.

Водночас ефективність облікової політики визначається не лише правильністю вибору окремих методів бухгалтерського обліку, а й ступенем їх відповідності стратегічним цілям розвитку підприємства. Саме тому процес її формування повинен ґрунтуватися на комплексному аналізі внутрішнього потенціалу суб'єкта господарювання, особливостей його виробничої діяльності, структури ресурсного забезпечення та очікуваних напрямів розвитку. Такий підхід забезпечує узгодження облікових процедур із потребами управління та сприяє підви-

щенню ефективності використання інформаційних ресурсів.

В умовах сучасного розвитку аграрного сектору економіки облікова політика виступає одним із ключових елементів системи управління підприємством. Її значення виходить далеко за межі організації бухгалтерського обліку, оскільки вона забезпечує інформаційну основу для прийняття стратегічних і тактичних управлінських рішень. Саме через механізми облікової політики формується система збору, обробки та узагальнення інформації про господарську діяльність підприємства, його фінансовий стан, результати діяльності та перспективи розвитку.

Для аграрних підприємств значення облікової політики посилюється специфічними особливостями галузі.

Сільськогосподарське виробництво характеризується сезонністю, тривалим виробничим циклом, значною залежністю від природно-кліматичних факторів, наявністю біологічних активів та підвищеним рівнем виробничих ризиків. У зв'язку з цим облікова політика повинна забезпечувати можливість своєчасного відображення змін у структурі активів, контролю витрат виробництва та оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства. Узагальнення наведених чинників свідчить, що найбільш вагомий вплив на формування облікової політики аграрних підприємств сьогодні здійснюють інституційні та технологічні зміни. Саме вони визначають напрями трансформації облікових процедур, структуру інформаційних потоків і підходи до формування звітності.

Важливим аспектом є те, що правильно сформована облікова політика дозволяє забезпечити баланс між потребами зовнішніх користувачів фінансової звітності та інформаційними потребами внутрішнього менеджменту. Це сприяє підвищенню рівня прозорості діяльності підприємства, зміцненню довіри інвесторів і кредиторів та формуванню конкурентних переваг на аграрному ринку.

Серед усіх чинників зовнішнього середовища особливе значення для формування облікової політики мають інституційні трансформації. Їх значення визначається тим, що саме нормативно-правове середовище формує правила ведення бухгалтерського обліку та визначає вимоги до складання фінансової звітності. Сучасний етап розвитку бухгалтерського обліку в Україні характеризується поступовою інтеграцією до міжнародного облікового простору та наближенням до європейських стандартів регулювання фінансової інформації. Європейська інтеграція України супроводжується суттєвими змінами у сфері нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Для аграрних підприємств це означає необхідність поступового переходу до міжнародних стандартів обліку та звітності, адаптації внутрішніх регламентів до європейських вимог та підвищення рівня прозорості фінансової інформації [12].

Особливого значення набуває застосування принципу справедливої вартості при оцінці біологічних активів та сільськогосподарської продукції. Такий підхід забезпечує більш об'єктивне відображення економічної

Таблиця 1

Трансформаційні чинники формування облікової політики аграрних підприємств

Група чинників	Основні складові	Вплив на облікову політику
Інституційні	Гармонізація законодавства з нормами ЄС, впровадження МСФЗ, розвиток електронного документообігу	Зміна методичних підходів до ведення обліку та складання звітності
Економічні	Інфляція, валютні ризики, зміна податкового законодавства, нестабільність фінансових ринків	Коригування методів оцінки активів, зобов'язань і фінансових результатів
Галузеві	Специфіка сільськогосподарського виробництва, облік біологічних активів, сезонність діяльності	Формування спеціалізованих підходів до обліку витрат та доходів
Технологічні	Автоматизація обліку, ERP-системи, Big Data, штучний інтелект	Удосконалення інформаційного забезпечення та контролю
Соціально-екологічні	ESG-вимоги, принципи сталого розвитку, екологічна звітність	Розширення інформаційних потреб користувачів та інтеграція нефінансових показників

Джерело: сформовано авторами

сутності господарських операцій та дозволяє користувачам фінансової звітності отримувати достовірну інформацію про реальний фінансовий стан підприємства.

Крім того, євроінтеграційні процеси сприяють поширенню практики нефінансової звітності, яка передбачає розкриття інформації щодо екологічних, соціальних та управлінських аспектів діяльності підприємства. Це потребує перегляду окремих положень облікової політики та включення до неї механізмів збору і систематизації відповідної інформації.

Інституційні зміни впливають на всі складові облікової політики, починаючи від вибору принципів обліку та закінчуючи формуванням звітної інформації для зовнішніх користувачів. Особливо це стосується підприємств аграрного сектору, які здійснюють облік специфічних активів, зокрема біологічних активів і сільськогосподарської продукції.

Суттєвий вплив на організацію обліку аграрних підприємств сьогодні справляє цифровізація господарських процесів.

Використання інформаційних технологій дозволяє значно підвищити ефективність ведення бухгалтерського обліку, скоротити витрати часу на обробку інформації та забезпечити оперативний контроль за діяльністю підприємства. Аналіз показує, що економічні чинники найбільше впливають на оцінку активів та фінансових результатів, тоді як галузеві трансформації визначають потребу в розширенні аналітичного обліку та впровадженні сучасних цифрових інструментів управління.

Впровадження ERP-систем, хмарних технологій, електронного документообігу

та сучасних аналітичних платформ сприяє автоматизації більшості облікових процедур. У результаті підвищується якість інформаційного забезпечення управління та створюються передумови для оперативного прийняття рішень. [14]

Водночас цифровізація вимагає перегляду традиційних підходів до організації бухгалтерського обліку. Зростає роль внутрішнього контролю, інформаційної безпеки та управління цифровими ризиками. Тому сучасна облікова політика повинна враховувати особливості використання цифрових технологій та забезпечувати регламентацію відповідних облікових процедур.

Не менш важливими є економічні трансформації, які безпосередньо впливають на фінансово-господарську діяльність аграрних підприємств. Високий рівень інфляції, коливання валютних курсів, зміна вартості матеріальних ресурсів та енергоносіїв зумовлюють необхідність постійного перегляду методів оцінки господарських операцій. За таких умов облікова політика повинна забезпечувати формування максимально об'єктивної інформації щодо фінансового стану та результатів діяльності підприємства. Одночасно значний вплив здійснюють галузеві трансформації.

В останні роки спостерігається активне впровадження інноваційних технологій у сфері аграрного виробництва, розвиток точного землеробства, використання цифрових платформ моніторингу виробничих процесів та автоматизація прийняття управлінських рішень.

Таблиця 2

Вплив інституційних трансформацій на елементи облікової політики

Елемент облікової політики	Інституційна трансформація	Результат впливу
Оцінка активів	Гармонізація з МСФЗ	Використання справедливої вартості
Облік біологічних активів	Удосконалення нормативної бази	Підвищення достовірності оцінки активів
Фінансова звітність	Впровадження міжнародних стандартів	Розширення аналітичних можливостей звітності
Документообіг	Цифровізація державних сервісів	Перехід до електронного документообігу
Внутрішній контроль	Посилення вимог до прозорості діяльності	Розвиток системи внутрішнього контролю
Облікові реєстри	Автоматизація облікових процесів	Скорочення трудомісткості облікових процедур

Джерело: сформовано авторами

Таблиця 3

**Вплив економічних та галузевих трансформацій
на організацію бухгалтерського обліку**

Напрямок трансформації	Прояв трансформації	Вплив на бухгалтерський облік
Інфляційні процеси	Зростання вартості ресурсів	Перегляд оцінки активів і запасів
Валютні коливання	Зміна валютних курсів	Удосконалення обліку валютних операцій
Податкові зміни	Трансформація податкового законодавства	Коригування облікових процедур
Технологічна модернізація	Використання цифрових платформ	Автоматизація облікових процесів
Точне землеробство	Використання GPS та IoT-технологій	Розширення аналітичного обліку витрат
ESG-трансформація	Посилення екологічних вимог	Формування нефінансової звітності
Розвиток аграрного ринку	Інтеграція до міжнародних ринків	Підвищення вимог до прозорості обліку

Джерело: сформовано авторами

Це створює нові вимоги до системи бухгалтерського обліку та потребує удосконалення облікової політики. Узагальнення наведених напрямів трансформації свідчить, що окремі чинники не діють ізольовано, а формують взаємопов'язану систему впливу на організацію бухгалтерського обліку. Інституційні зміни визначають нормативні засади ведення обліку, економічні трансформації впливають на методику оцінки об'єктів бухгалтерського обліку, тоді як технологічний розвиток забезпечує якісно нові можливості щодо формування, обробки та використання облікової інформації. У сукупності це зумовлює необхідність постійного вдосконалення облікової політики як складової системи управління підприємством.

Враховуючи динамічність зовнішнього середовища, сучасна облікова політика повинна виконувати не лише функцію регламентації облікових процедур, а й виступати інструментом стратегічного управління підприємством. Вона має забезпечувати формування якісної інформаційної бази для оцінки ризиків, прогнозування результатів діяльності та обґрунтування управлінських рішень.

У сучасних умовах особливого значення набуває адаптивність облікової політики. Здатність швидко реагувати на зміни нормативного середовища, економічної кон'юнктури та технологічного розвитку визначає ефективність функціонування облікової системи підприємства. Саме тому виникає необхідність визначення стратегічних напрямів удосконалення облікової політики аграрних підприємств.

Практика діяльності провідних компаній та міжнародні рекомендації у сфері корпоративного управління свідчать про посилення ролі принципів сталого розвитку та ESG-підходів у забезпеченні довгострокової конкурентоспроможності підприємств. Для аграрного сектору ця тенденція має особливе значення, оскільки сільськогосподарське виробництво безпосередньо пов'язане з використанням природних ресурсів та впливом на навколишнє середовище [14].

Інтеграція ESG-принципів до системи облікової політики передбачає розширення складу інформації, яка формується бухгалтерським обліком. Окрім традиційних фінансових показників, підприємства повинні забезпечувати збір даних щодо екологічних витрат, рівня використання ресурсів, соціальних програм та показників корпоративного управління.

Застосування ESG-орієнтованого підходу сприяє підвищенню інвестиційної привабливості аграрних підприємств, покращенню їх репутації та формуванню довгострокових конкурентних переваг. У зв'язку з цим доцільним є включення відповідних положень до облікової політики підприємства та розробка механізмів їх практичної реалізації.

З метою забезпечення ефективного функціонування системи бухгалтерського обліку в умовах трансформаційних змін доцільним є застосування комплексного підходу до адаптації облікової політики аграрних підприємств. Такий підхід передбачає інтеграцію інституційних, економічних та галузевих чинників у

єдину систему управління інформаційними ресурсами підприємства.

Важливо зазначити, що ефективність адаптації облікової політики значною мірою залежить від здатності підприємства забезпечувати безперервний моніторинг змін зовнішнього середовища та своєчасно реагувати на нові виклики. В умовах високої невизначеності аграрного ринку особливого значення набуває поєднання традиційних методів бухгалтерського обліку із сучасними цифровими інструментами аналізу та контролю. Це дозволяє не лише підвищити якість облікової інформації, а й створити ефективне інформаційне підґрунтя для стратегічного планування, оцінки ризиків та забезпечення довгострокової фінансової стійкості підприємства. Відповідно, сучасна облікова політика повинна розглядатися як динамічна система, здатна трансформуватися відповідно до змін інституційного, економічного та галузевого середовища, забезпечуючи підвищення ефективності управління та конкурентоспроможності аграрних підприємств.

Реалізація визначених стратегічних напрямів потребує комплексного підходу до організації бухгалтерського обліку та поетапного впровадження сучасних інформаційних технологій. Водночас результативність таких змін значною мірою залежить від рівня цифрової зрілості підприємства, кваліфікації облікового персоналу, готовності керівництва до організаційних змін і достатності фінансових ресурсів для модернізації інформаційної інфраструктури. Саме поєднання організаційних, технологічних та методичних заходів забез-

печує довгострокову ефективність адаптації облікової політики.

Подальший розвиток облікової політики аграрних підприємств буде відбуватися під впливом процесів цифрової трансформації економіки, поглиблення євроінтеграції та поширення принципів сталого розвитку. У майбутньому можна очікувати розширення використання штучного інтелекту в облікових процесах, автоматизації внутрішнього контролю, впровадження блокчейн-технологій та розвитку інтегрованої звітності.

Перспективним напрямом є створення єдиних цифрових платформ управління інформаційними ресурсами підприємства, які забезпечуватимуть інтеграцію бухгалтерського, управлінського та стратегічного обліку. Це дозволить підвищити якість інформаційного забезпечення управління та забезпечити більш ефективну адаптацію підприємств до змін зовнішнього середовища.

Запропонована модель відображає послідовність адаптації елементів облікової політики до змін зовнішнього середовища та може використовуватися аграрними підприємствами під час розробки внутрішніх регламентів організації бухгалтерського обліку.

Важливим завданням залишається удосконалення нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку в аграрному секторі, розробка галузевих рекомендацій щодо формування облікової політики та створення методичного інструментарію оцінки її ефективності.

Реалізація зазначених напрямів сприятиме підвищенню конкурентоспроможності аграр-

Таблиця 4

Стратегічні напрями адаптації облікової політики аграрних підприємств

Напрямок адаптації	Зміст заходів	Очікуваний результат
Цифровізація обліку	Впровадження ERP-систем, електронного документообігу	Підвищення оперативності та достовірності інформації
Розвиток управлінського обліку	Формування центрів відповідальності та KPI	Покращення управлінських рішень
Гармонізація з МСФЗ	Удосконалення методів оцінки активів і зобов'язань	Підвищення інвестиційної привабливості
Інтеграція ESG принципів	Облік екологічних та соціальних показників	Забезпечення сталого розвитку
Автоматизація внутрішнього контролю	Використання цифрових інструментів моніторингу	Зниження ризиків та підвищення ефективності контролю
Розширення аналітичного обліку	Деталізація інформації про витрати та результати діяльності	Підвищення якості інформаційного забезпечення

Джерело: сформовано авторами

Рис. 1. Модель адаптації облікової політики аграрних підприємств для трансформаційних змін середовища

Джерело: сформовано авторами

них підприємств та забезпеченню їх сталого розвитку в довгостроковій перспективі.

Запропонована модель демонструє взаємозв'язок між трансформаційними процесами зовнішнього середовища та механізмами адаптації облікової політики аграрного підприємства. Її впровадження сприятиме підвищенню ефективності функціонування облікової системи, забезпеченню інформаційної підтримки управління та формуванню передумов для довгострокового розвитку аграрного бізнесу.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що сучасна облікова політика аграрного підприємства має формуватися як динамічна система, здатна своєчасно реагувати на зміни економічного середовища, нормативного регулювання та технологічного розвитку. Її зміст дедалі більше визначається не лише вимогами ведення бухгалтерського обліку, а й потребами інформаційного забезпечення управління, що зумовлює необхідність постійного перегляду методичних і організаційних підходів до її побудови.

Дослідження показало, що результативність адаптації облікової політики безпосередньо залежить від узгодженості облікових рішень із реальними умовами господарської діяльності аграрних підприємств. Зміни у виробничих технологіях, організації агробіз-

несу, цифровізації бізнес-процесів та інформаційних потоків потребують переорієнтації бухгалтерського обліку від виконання переважно реєстраційної функції до формування якісної аналітичної інформації для управління.

Особливу увагу доцільно приділяти інтеграції цифрових технологій у систему бухгалтерського обліку, що забезпечує підвищення оперативності обробки інформації, зменшення ризику помилок, удосконалення внутрішнього контролю та розширення можливостей аналітичної оцінки результатів діяльності. У таких умовах облікова політика набуває характеру інструменту, який поєднує інформаційні, контрольні та управлінські функції в єдиній системі прийняття управлінських рішень.

Запропонований підхід до адаптації облікової політики спрямований на формування гнучкої моделі організації бухгалтерського обліку, яка враховує специфіку аграрного виробництва, особливості використання сучасних цифрових рішень та потребу в оперативному інформаційному супроводі управління. Його практичне застосування створює передумови для підвищення якості облікових даних, ефективнішого використання ресурсного потенціалу підприємства, зміцнення його фінансової стійкості та підвищення конкурентних позицій.

Подальший розвиток досліджень доцільно зосередити на створенні практичного інструментарію оцінювання результативності адаптації облікової політики аграрних підприємств,

визначенні критеріїв її ефективності та розробленні моделей інформаційної підтримки управління в умовах цифрової трансформації аграрного сектору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. Житомир : Рута, 2020. 640 с.
2. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 522 с.
3. Жук В. М. Розвиток бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки. *Облік і фінанси*. 2022. № 3. С. 5–16.
4. Нападовська Л. В. Управлінський облік: підручник. Київ: Київський національний торговельно-економічний університет, 2020. 648 с.
5. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність. Київ : Алерта, 2023. 928 с.
6. Здирко Н. Г. Сучасні тенденції розвитку бухгалтерського обліку в Україні. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2022. № 4. С. 35–46.
7. Павлік І. Є. Організація обліково-аналітичних систем суб'єктів господарювання в аграрному секторі економіки України : дис. ... д-ра філософії : 071 «Облік і оподаткування». Тернопіль, 2020. 189 с.
8. Томашук І. В. Модернізація аграрної галузі через сталу інтеграцію інноваційних рішень. *Держава та регіони*. 2025. № 2 (136). С. 36–45.
9. Томашук І. В., Томашук І. О. Управління фінансовими ризиками підприємства як складова забезпечення сталого функціонування суб'єкта економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39.
10. Дем'яненко М. Я. Облікове забезпечення розвитку аграрного сектору економіки. *Економіка АПК*. 2021. № 7. С. 17–26.
11. Пушкар М. С. Концептуальні основи бухгалтерського обліку. Тернопіль: Карт-бланш, 2019. 420 с.
12. International Accounting Standards Board. *International Financial Reporting Standards (IFRS)*. London : IFRS Foundation, 2024.
13. OECD. *Digital Transformation of Agriculture*. Paris : OECD Publishing, 2023.
14. Томашук І. В. Трансформація обліково-аналітичного забезпечення управління аграрними підприємствами в умовах цифровізації економіки. *Економіка та суспільство*. 2024. № 64.
15. Здирко Н. Г., Томашук І. В. Розвиток інформаційного забезпечення управління підприємствами аграрного сектору в умовах цифрової трансформації. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2024. № 2. С. 64–76.
16. Мулик Я. І. Сучасні напрями розвитку бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. *Ефективна економіка*. 2023. № 11.
17. Жук В. М. Інституційні засади розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки України. *Облік і фінанси*. 2023. № 2. С. 5–14.
18. Голов С. Ф. Перспективи розвитку бухгалтерського обліку та фінансової звітності в умовах європейської інтеграції України. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2024. № 1. С. 3–15.

REFERENCES:

1. Butynets, F. F. (2020). *Teoriia bukhgalterskoho obliku* [Theory of Accounting]. Zhytomyr: Ruta.
2. Holov, S. F. (2021). *Bukhgalterskyi oblik v Ukraini: analiz stanu ta perspektyvy rozvytku* [Accounting in Ukraine: Analysis of Current State and Development Prospects]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury.
3. Zhuk, V. M. (2022). *Rozvytok bukhgalterskoho obliku v ahrarnomu sektori ekonomiky* [Development of accounting in the agricultural sector of the economy]. *Oblik i finansy*, 3, 5–16.
4. Napadovska, L. V. (2020). *Upravlinskyi oblik* [Management Accounting]. Kyiv: Kyiv National University of Trade and Economics.
5. Tkachenko, N. M. (2023). *Bukhgalterskyi finansovy oblik, opodatkuvannia i zvitnist* [Financial Accounting, Taxation and Reporting]. Kyiv: Alerta.
6. Zdyrko, N. H. (2022). *Suchasni tendentsii rozvytku bukhgalterskoho obliku v Ukraini* [Current trends in accounting development in Ukraine]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, 4, 35–46.
7. Pavlik, I. Ye. (2020). *Orhanizatsiia oblikovo-analitychnykh system subiektiv hospodariuvannia v ahrarnomu sektori ekonomiky Ukrainy* [Organization of accounting and analytical systems of business entities in the agricultural sector of Ukraine] (Doctoral dissertation). Ternopil.

8. Tomashuk, I. V. (2025). Modernizatsiia aharnoi haluzi cherez stalu intehratsiiu innovatsiinykh rishen [Modernization of the agricultural sector through sustainable integration of innovative solutions]. *Derzhava ta rehiony*, 2(136), 36–45.
9. Tomashuk, I. V., & Tomashuk, I. O. (2022). Upravlinnia finansovymy ryzykamy pidpriemstva yak skladova zabezpechennia staloho funktsionuvannia subiekta ekonomiky [Financial risk management as a component of sustainable enterprise functioning]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 39.
10. Demianenko, M. Ya. (2021). Oblikove zabezpechennia rozvytku aharnoho sektoru ekonomiky [Accounting support for the development of the agricultural sector]. *Ekonomika APK*, 7, 17–26.
11. Pushkar, M. S. (2019). *Kontseptualni osnovy bukhhalterskoho obliku* [Conceptual foundations of accounting]. Ternopil: Kart-blansh.
12. *International Financial Reporting Standards (IFRS)*. (2024). London: IFRS Foundation.
13. *Digital Transformation of Agriculture*. (2023). Paris: OECD Publishing.
14. Tomashuk, I. V. (2024). Transformatsiia oblikovo-analitychnoho zabezpechennia upravlinnia aharnymy pidpriemstvamy v umovakh tsyfrovizatsii ekonomiky [Transformation of accounting and analytical support for agricultural enterprise management in the context of digitalization]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 64.
15. Zdyrko, N. H., & Tomashuk, I. V. (2024). Rozvytok informatsiinoho zabezpechennia upravlinnia pidpriemstvamy aharnoho sektoru v umovakh tsyfrovoy transformatsii [Development of information support for management of agricultural enterprises under digital transformation]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, 2, 64–76.
16. Mulyk, Ya. I. (2023). Suchasni napriamy rozvytku bukhhalterskoho obliku v umovakh tsyfrovoy ekonomiky [Modern directions of accounting development in the digital economy]. *Efektivna ekonomika*, 11.
17. Zhuk, V. M. (2023). Instytutsiini zasady rozvytku bukhhalterskoho obliku v aharnomu sektori ekonomiky Ukrainy [Institutional foundations of accounting development in the agricultural sector of Ukraine]. *Oblik i finansy*, 2, 5–14.
18. Holov, S. F. (2024). Perspektyvy rozvytku bukhhalterskoho obliku ta finansovoi zvitnosti v umovakh yevropeiskoi intehratsii Ukrainy [Prospects for the development of accounting and financial reporting in the context of Ukraine's European integration]. *Bukhhalterskyi oblik i audyt*, 1, 3–15.

Дата надходження статті: 23.06.2026

Дата прийняття статті до публікації: 31.07.2026

Дата публікації статті: 05.08.2026